

GEORGE ALBUȚ

UN
DIPLOMAT
ROMÂN
LA BUDAPESTA

(1981–1990 și după aceea...)

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMÂNI

GEORGE ALBUȚ
UN
DIPLOMAT
ROMÂN
LA BUDAPESTA

(1981–1990 și după aceea...)

Un diplomat român declarat „persona non grata” la Budapesta

La 24 noiembrie 1988, adjunctul ministrului la MAE ungar, István Öszsi, l-a convocat la minister pe însărcinatul cu afaceri a.i. al Ambasadei RSR, Ioan Chira, căruia i-a înmănat o notă verbală, având următorul conținut: „Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Ungare își exprimă stima sa Ambasadei Republicii Socialiste România acreditate la Budapesta și are onoarea să informeze că a luat cunoștință cu surprindere de comunicarea din 19 noiembrie 1988, conform căreia partea română l-a declarat «*persona non grata*» pe consilierul Károly Györfy, șeful Agenției comerciale a Republicii Populare Ungare la București, expulzându-l din România. Diplomatul a fost obligat ca în termen de trei zile să părăsească țara. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Ungare protestează în legătură cu tratamentul aplicat diplomatului și, în conformitate cu cele comunicate anterior, își reafirmă cu toată fermitatea punctul său de vedere, potrivit căruia Károly Györfy nu a comis nici o faptă care să fi contravenit legilor române și normelor internaționale. Împrejurările acțiunii întreprinse împotriva consilierului dovedesc că ne aflăm în fața unui caz fabricat și a unei provocări pusă la cale intenționat de către organele oficiale

române. Partea ungară a oferit suficiente posibilități și timp pentru ca Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România să se dezică de această acțiune polițienească grosolană și provocatoare. Partea ungară califică decizia organelor române ca fiind un nou incident care afectează grav relațiile noastre, întreaga răspundere pentru toate consecințele acestuia revenind autorităților române. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Ungare îl declară, ca răspuns, «*persona non grata*» pe consilierul Ambasadei Republicii Socialiste România la Budapesta, Pavel Platona, și îl somează ca în termen de 72 de ore să părăsească teritoriul Republicii Populare Ungare. Ministerul Afacerilor Externe folosește și acest prilej pentru a sublinia că năzuiește neabătut pentru promovarea și dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate între Republica Populară Ungară și Republica Socialistă România”.

Faptele în urma cărora s-a ajuns la acest schimb de expulzați între cele două țări socialiste „frățești” sunt prezentate de către partea ungară într-un Memorandum intern al MAE de la Budapesta în felul următor: în seara zilei de 14 noiembrie, automobilul consilierului Károly Györfy a fost oprit de către organele de miliție în timp ce rula pe unul din bulevardele bucureștene. Autoturismul și ocupantul acestuia au fost transportați la sediul central al Miliției, unde diplomatul ungar a fost reținut timp de șase ore, acuzat fiind, la început, că circula cu un automobil furat, apoi că a provocat un accident grav și a părăsit locul faptei, iar, în cele din urmă, că ar fi răspândit din mașina sa manifeste ostile la adresa statului român și a conducătorilor acestuia. La intervenția fermă a ambasadorului ungar, consilierului Györfy i s-a permis să părăsească sediul IGM. Încercarea ambasadorului Pál Szüts¹ să prezinte, la

¹ Pál Szüts, ambasadorul Ungariei în România (1985–1990).

15 noiembrie, la MAE, o notă de protest a eșuat, ministrul de externe Ioan Totu¹ convocându-l, în aceeași zi, pe ambasador la minister, pentru a-i declara că există „dovezi incontestabile” cu privire la faptul că diplomatul ungar se face vinovat de difuzarea de manifeste ostile. Pentru a evita alte măsuri și informarea opiniei publice, ministrul român a propus ca partea ungară să procedeze la rechemarea lui Györfy de la post. A doua zi, MAE ungar a protestat, printr-o notă verbală, solicitând, în numele guvernului RPU, „clarificarea liniștitoare a cazului și repararea daunelor politice și morale produse”. Folosind prezența la București a ministrului industriei, care participa la o sesiune a Comisiei Economice Mixte, partea ungară a solicitat retragerea acuzației, dar demnitarii români abordați (vicepremierul Dincă și prim-ministrul Dăscălescu²) au reiterat poziția menționată mai sus. În seara zilei de 18 noiembrie, MAE ungar a dat publicității un comunicat detaliat cu privire la caz. În dimineața următoare, la 19 noiembrie, acționând în numele Guvernului României, vicepremierul Ion Dincă³ (bine

¹ Ioan Totu (1931–1992), membru al CC al PCR (1979–1989), membru al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR (1983–1989), viceprim-ministru al Guvernului (1982–1986), ministru al afacerilor externe (1986–1989).

² Constantin Dăscălescu (1923–2003), membru al CC al PCR (1965–1989), membru al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR (1978–1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1978–1982), prim-secretar al Comitetului județean de partid și președinte al Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Galați (1968–1975), membru al Consiliului de Stat (din 1972), șef al Secției Cadre a CC al PCR (1979–1982), prim-ministru al Guvernului (1982–1989).

³ Ion Dincă (1928–2007), membru supleant al CC al PCR (1969–1972), membru al CC al PCR (1972–1989), membru al Secretariatului CC al PCR (1972–1973, 1976–1977), membru al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR (1976–1989), prim-secretar al Comitetului municipal de partid, președinte al Comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului București și primar general al Capitalei (1976–1979), viceprim-ministru al

cunoscut sub porecla „Ion Te Leagă”) a evocat posibilitatea expulzării consilierului Györfy, menționând și existența unor dovezi cu privire și la alți lucrători ai ambasadei ungare... În aceeași zi, la orele 16.00, ministrul de externe Ioan Totu l-a convocat la MAE pe ambasadorului Pál Szűts, căruia i-a înmânat o notă verbală prin care șeful Agenției economice a RPU la București era declarat indezirabil, fiind obligat să părăsească teritoriul României în termen de 72 de ore.

În ziua următoare, la 20 noiembrie, cotidianul central *Scânteia* dădea publicității, sub titlul „Din partea Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România”, un comunicat în care se arăta că, în seara zilei de 20 noiembrie, mai mulți cetățeni români au sesizat organele de miliție ale capitalei că din autoturismul CD 231 au fost difuzate materiale având conținut antiromânesc, antisocialist, denigrator la adresa partidului și statului nostru. Cetățenii români au reușit să oprească autoturismul și să predea organelor de miliție pe conducătorul acestuia. Se mai arată că, în scurt timp, fără să fi fost anunțați sau chemați, și-au făcut apariția secretarul I cu probleme consulare și un alt funcționar diplomatic al ambasadei. Se precizează că în cursul întrevederii pe care a avut-o la MAE ambasadorul Ungariei, în dimineața următoare, s-a cerut rechemarea de la post a consilierului Györfy, menționându-se că, dacă se dă curs propunerii, autoritățile române nu vor da publicității cazul. Comunicatul precizează că există „dovezi incontestabile” referitoare la fapta consilierului ungur, care au determinat expulzarea acestuia, și că MAE român a cerut MAE ungar să ia toate măsurile necesare ca asemenea acțiuni să nu se mai repete și să se respecte normele unanim acceptate în

Guvernului și ministru al construcțiilor industriale (1979–1980), prim-viceministru al Guvernului (1980–1989).

relațiile internaționale prevăzute în acordurile bilaterale și în convențiile internaționale semnate de ambele părți.

Memorandumul elaborat în legătură cu acest caz de către MAE ungar acuză însă partea română că a instrumentat „o provocare politică intenționată” împotriva unui diplomat cu grad superior al Ambasadei din București și nu a recurs la posibilitățile oferite pentru reglementarea onorabilă a situației. În consecință, se propunea, „în baza unei evaluări multilaterale”, adoptarea unui răspuns corespunzător cu gravitatea măsurii părții române, respectiv expulzarea consilierului Ambasadei României, Pavel Platona. În Memorandum, numele diplomatului român era înscris de mână în spațiul punctat lăsat liber, dovadă probabilă a unei consultări cu cei competenți a decide, ambasada noastră fiind încadrată, în acel moment, cu cinci consilieri. Pavel Platona era cel mai recent sosit la post, dar bine cunoscut gazdelor ungare, întrucât își începuse cariera aici și mai servise cauza „relațiilor frățești” atât la Budapesta, cât și în centrala MAE.

Convocarea la MAE ungar a însărcinatului cu afaceri al ambasadei, Ioan Chira, în absența ambasadorului Traian Pop, rechemat la București pentru consultări, s-a produs după 10 zile de la primul act al „incidentului Györfy”, și, deși nu fusese anunțat subiectul audienței, am înțeles că venise momentul decontului afacerii, ce se va încheia, fără îndoială, cu o expulzare echivalentă în grad din echipa noastră. Cine urma să fie cel sacrificat era deja, de câteva zile, subiectul discuțiilor noastre. Ironia sorții: colegul Platona s-a oferit voluntar să-l însoțească la audiență pe însărcinatul cu afaceri. Așa se face că Pavel Platona se afla față în față cu vechiul său partener, referentul pentru România din anii de început ai carierei lor diplomatice, István Öszi, promovat, în 1986, adjunct al ministrului

de externe. În raportul lui Öszi despre desfășurarea audienței se arată că *chargé*-ul român a respins acuzațiile din nota verbală a MAE ungar, reiterând poziția cunoscută despre caz, subliniind că „partea ungară ar trebui să înțeleagă, odată pentru totdeauna, că partea română nu va accepta vreun amestec, direct sau indirect, în treburile sale interne”. Öszi a declarat că expulzarea consilierului român reprezintă doar o măsură de răspuns la noua acțiune a părții române ce a afectat grav relațiile noastre, după închiderea Consulatului ungar din Cluj. Remarcând prezența la întrevedere a lui Pavel Platona, care a luat cunoștință „cu vădită surprindere” de comunicare, raportul reține că acesta a declarat, în momentul despărțirii, că „în ciuda celor întâmplare, în ceea ce îl privește, va acționa, și în viitor, pentru adâncirea prieteniei româno-ungare”. Pentru a ameliora tensiunea momentului, Öszi l-a întrebat pe expulzat, adresându-i-se direct cu numele de botez, ca între foști colegi vreme de decenii, dacă îi poate fi de folos cu ceva. (S-o fi gândit să-i ofere asigurarea transportului la frontieră? Ar fi fost interesant...)

Sarcina de a-l însoți pe Pavel la frontieră mi-a revenit mie, drept care, a doua zi din termenul ultimativ fixat în nota verbală, am purces la drum, cu destinația Oradea, punctul de frontieră Artand-Borș. Înfolit în palton, cu pălăria trasă pe ochi, colegul meu s-a instalat în Dacia de serviciu a ambasadei, „conform instrucțiunilor primite”, zicea el, pe bancheta automobilului condus de mine, secondați fiind de Dacia personală, de culoare grenă, condusă de șoferul ambasadorului. Plecând cu întârziere, pentru că l-am așteptat pe ambasadorul Traian Pop, care revenea la Budapesta în acea dimineață, am depășit estimarea duratei călătoriei, întârzierea noastră stârnind o justificată îngrijorare „comitetului de recepție” – la vremea aceea

nu aveam telefoane mobile, pentru a comunica din mers cu Bucureștiul sau cu Budapesta. Câteva zeci de minute, am mai fost blocați în traficul (de altfel anemic) de pe șosea, în apropierea frontierei, de o coloană auto a armatei sovietice, căreia tocmai îi derapase un camion în șanț. Este probabil să fi fost, pe parcursul călătoriei noastre, monitorizați de gazde, dar nu a intervenit niciun incident, și sunt convins că dacă am fi întâmpinat vreo dificultate, cum ar fi o pană de motor, ne-am fi bucurat de sprijinul necesar... În cele din urmă, pe înserat, am ajuns la bariera PCTF Artand-Borș, unde cel expulzat de autoritățile ungare a devenit eroul părții române... După telefoanele de rigoare, la București și la familia din Oradea, am fost invitați de către unul dintre comandanții Securității orădene, venit să ne întâmpine, la un pahar de tărie, la hotelul Dacia, ceea ce ne-a prins bine după lunga noastră călătorie spre țărâmul patriei, ca să nu mai spun că în saloanele hotelului era un frig polar, conform normelor trasate de înțeleptul nostru conducător de țară...

De aici, drumurile noastre s-au despărțit: cariera budapestană a colegului meu de an în facultate (fost secretar adjunct al organizației PCR a Universității „Babeș-Bolyai”) și minister a luat sfârșit pentru totdeauna, el va fi recompensat și promovât, imediat după „revoluție”: ambasador în Australia și alte minunate țări, eu voi deveni, cu examen, în 1990, consilier, la referentura Ungaria din minister, după 25 de ani de veghe în tarlaua diplomației socialiste, iar după încă un deceniu, îi voi cere ministrului Andrei Pleșu să mă elibereze din inutila robie. Cândva, la începutul anilor 1990, întrebându-l pe colegul meu ungar, „referentul” de ieri Ernő Rudas, devenit acum ambasador al țării sale la București, ce i s-ar putea întâmpla lui Platona dacă în zborurile sale ambasadoriale s-ar rătăci, aterizând la

Budapesta, acesta mi-a răspuns retoric cum că „cine ar avea timp acum să se mai ocupe de această întâmplare din trecut”...

Am reflectat, adesea, la această „afacere” cu persoane *non-grata*, întrebându-mă dacă un diplomat cu grad și funcție importante în schema unei ambasade ar fi atât de puțin precaut încât să se implice într-o acțiune precum era cea care i-a atras lui Györfy expulzarea. Aveam îndoielile mele, chiar dacă l-aș fi creditat pe cel în cauză cu un anume rol în schema misiunii... Un răspuns ni-l oferă tipograful Valentin Hurduc, inițiatorul și autorul acțiunii „Luneta”, dezvăluind, într-un interviu publicat în *Caietele Revoluției*, nr. 4/53/2014, că, în seara zilei de 14 noiembrie 1988, ora 20.40, a plasat un teanc de manifeste pe portbagajul autoturismului Lada, cu numărul de înmatriculare CD 231, la intersecția străzilor Sahia cu Batiștei. Această acțiune, susține Valentin Hurduc, a condus la compromiterea, reținerea și expulzarea diplomatului ungar. El mai arată că a adresat presei din București, Târgu Secuiesc, Târgu Jiu, Televiziunii și Radioului o dezmințire, în sensul celor de mai sus... Cine ar fi putut fi atât de naiv să creadă că o astfel de punere la punct a organelor române implicate, într-un fel sau altul, în „afacere” ar fi putut avea vreo influență?! Oricum, cel care o făcea, cinste lui, își asuma un risc total.

„Când stai pe lângă George Albuț, iei parte, fără să știi, la un curs de diplomație în care ești introdus subtil, prin pățanii povestite cu autoironie și portrete de personalități creionate cu multă măiestrie.

Ești transpus deodată în Budapesta sfârșitului de epocă socialistă, acolo unde George Albuț a fost timp de un deceniu un observator implicat al relațiilor româno-ungare. Te frapează discrepanța dintre migala și atenția cu care maghiarii construiesc punctele lor de vedere și răspunsul proletar, specific spiritului comunist frățesc, al diplomaților români, din care lipsesc, uneori, și rudimentele noțiunii de protest.”

RĂZVAN BELCIUGANU

Carte recomandată de

Historia

Partener media:

ISBN: 978-606-088-351-7

9 786060 883517
www.edituracorint.ro